

*С.Б. Манжос, А.В. Плєскач, студентка, Полтавський національний
технічний університет імені Юрія Кондратюка*

ІНСТРУМЕНТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

У світовій практиці проблема банківських криз не знайшла реального розв'язання. Їх періодичність і небезпека для національних банківських систем залишаються недостатньо дослідженими, а за умови, що запобігти банківській кризі досить важко, дослідження її сутності та інструментів антикризового управління набуває надзвичайної актуальності.

За умов розгортання кризових явищ у банківському секторі розробку ефективної програми антикризового управління в основному було покладено на НБУ, яким для реалізації антикризових заходів в банківському секторі було використано широкий спектр фінансових інструментів, одним з яких є емісійна політика.

Залежно від ситуації на грошово-кредитному ринку структура емісійних операцій може зазнавати змін. Так, у періоди стійкого перевищення пропозиції іноземної валюти над попитом в структурі випуску грошей в обіг превалював валютний канал. Так, у 2005 р. на цей канал приходилося 82 % від загального обсягу випущених грошей в обіг, у 2006 – 63 %, а в 2007 – 94 %. Натомість частка кредитного каналу у ці роки становила від 6 до 37 %. У 2008 році ситуація змінилася. Через загострення ситуації на фінансовому ринку, починаючи з жовтня минулого року, через валютний канал переважно відбувалося вилучення грошей з обігу, оскільки Національний банк проводив операції з продажу іноземної валюти. Одночасно відбувався відтік коштів з депозитних рахунків банків, що зменшувало їх ресурсну базу. За таких умов Національний банк України збільшив обсяги підтримки ліквідності банків через механізми рефінансування, що збільшило частку кредитного каналу в структурі емісійних операцій у 2008 році до 78 %, тоді як частка валютного каналу становила 18 %. Темп приросту монетарної бази у 2008 р. (31,5 %) був значно меншим, ніж у 2007 р. (46 %) і відповідав прогнозним орієнтирам, зокрема й критеріям ефективності програми “Стенд-бай”, яка підтримується МВФ. У 2009 році монетарна база зросла на 4,44 % порівняно з рівнем 2008 року.

Ще одним досить дієвим інструментом прямого впливу є облікова ставка, адже коли вона знижується, дешевшає і вартість рефінансування для банківських установ.

Наступним інструментом, який активно використовував Національний банк, стали валютні інтервенції, доцільність використання цього інструмента одночасно з проведенням масштабних операцій щодо рефінансування банків виявилася найбільш дискусійним питанням, адже валютні інтервенції проводяться з метою запобігання девальвації національної валюти, але

водночас зменшують банківську ліквідність, тоді як рефінансування банків збільшує попит на іноземну валюту. Одночасне проведення широкомасштабних валютних інтервенцій та операцій рефінансування може виснажити міжнародні резерви НБУ.

Манжос, С.Б. Інструменти антикризового управління національного банку України в системі фінансового оздоровлення комерційних банків [Текст] / С.Б. Манжос, А.В. Плєскач // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: зб. тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (27 -28 травня 2010 р.): у 2 т.. – Суми: УАБС НБУ, 2010. - Т. 2. - С.115-116.